

17e jaargang
nummer 9
november 1981

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

*Bij elke bijzondere handeling
gaat het denken aan het doen
vooraf. Bij het handelen van
klassen of massa's blijkt de
betekenis van het handelen
pas achteraf. Hier gaat de
daad vooraf aan het begrip.*

Theo Maassen

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

Geen vaste abonnementsprijs

De uitgave zal worden bekostigd uit vrijwillige bijdragen

Red. en adm.: Schouw 48-11, Lelystad

Postgiro 307695

B I J D E D O O D V A N B E N S I J E S

(E e n l a t e r e a k t i e)

De op 12 juli j.l. overleden historicus Ben Sijes heeft ontegenzeggelijk grote verdiensten gehad. Niet alleen vanwege zijn activiteiten voor de tweede wereldoorlog in de Groep van Internationale Communisten (GIC), maar ook om bepaalde boeken, die hij ná de tweede wereldoorlog heeft geschreven. En daarbij denk ik dan vooral aan het prachtige boek over de februaristaking van 1941.

Het is daarom alleszins acceptabel die verdiensten van Ben Sijes te memorieren. 't Wordt echter een bedroevende zaak, wanneer na zijn dood herdenkingsartikelen worden geschreven die slechts één kant, of beter gezegd, slechts één deel van zijn leven belichten. Door een deel van de burgers (o.a. "Het Parool") is Sijes slechts herdacht als de historicus van de tweede wereldoorlog, als de medewerker van het Rijksinstituut voor Oorlogsdokumentatie. Daarbij werd gezweven over zijn radenkommunistische activiteiten in de jaren voor de tweede wereldoorlog. De Internationale Kommunistische Strooming (IKS) in Nederland heeft in haar blad "Wereldrevolutie" (nummer 13 - 1981) alleen maar de radenkommunist Sijes herdacht. En daarbij heeft de IKS een beeld van Sijes geschetst, dat volgens mij niet helemaal met de werkelijkheid overeenkomt. Want het geeft mij wel te denken, wanneer ik in het begin van het IKS-artikel lees:

"Ben Sijes maakte deel uit van een generatie van revolutionairen die de gloed van de proletarische revoluties en opstandige bewegingen na de Eerste Wereldoorlog nog heeft meegemaakt en de vonk daarvan wist over te brengen op de elementen die met het ontwaken van het proletariaat na 1968 probeerden de fundamentele lessen van de arbeidersstrijd te herontdekken."

Laten we wel zijn: toen de eerste wereldoorlog in het jaar 1918 ten einde kwam was Ben Sijes tien jaar. Goed, laten we zeggen dat de revolutionaire en opstandige bewegingen duurden tot 1923. In dat jaar was Sijes 15 jaar. Nu is het natuurlijk niet onmogelijk, dat een 15-jarige wordt gegre-

pen door de "gloed van revoluties en opstandige bewegingen". Maar bij de 15-jarige Ben Sijes was daarvan geen sprake. Die behoorde dan ook *niet* tot die "generatie van *revolutionairen*". Integendeel: hij werd lid van *die* beweging, die tot de felste tegenstanders en bestrijders van revolutionaire bewegingen behoort, namelijk de sociaaldemokratie.

Hier moet duidelijk worden gesteld, dat iemand die lid werd van de sociaaldemokratie nadat de Duitse sociaaldemokratie elke revolutionaire en opstandige beweging op de meest beestachtige wijze had neergesabeld, op geen enkele wijze tot de "*revolutionaire generatie*" kan worden gerekend. Natuurlijk was het Ben Sijes niet kwalijk te nemen, dat hij lid werd van de SDAP. Wie mag van een 15-jarige verwachten, dat hij reeds het wezen van de sociaaldemokratie doorgrondt? Maar de IKS is het wél euvel te duiden, dat zij het doet voorkomen of in de jaren na de eerste wereldoorlog Ben Sijes reeds de bezielde "revolutionair" was, die hij pas in de dertiger jaren zou worden. En de IKS is van dat feit zeer goed op de hoogte, want zij weet in haar artikel te vermelden, dat Sijes in het begin der jaren dertig met de sociaaldemokratie zou breken.

Verderop in het stuk schrijft de IKS dan nog:

"Vol belangstelling volgde Ben Sijes de heropkomst van de arbeidersstrijd na 1968 en de ontwikkeling van de organisaties van revolutionairen. Hij deed alles wat in zijn vermogen lag om de nieuwe generatie te interesseren voor het radencommunisme, aan te zetten tot studie en activiteit."

Het is mogelijk, dat Sijes de "nieuwe generatie" (van "revolutionairen"?) trachtte te interesseren voor het radencommunisme en aanzette tot studie en activiteit, maar dat hij "vol belangstelling de heropkomst van de arbeidersstrijd na 1968 volgde" is gewoonweg belachelijk. Hoe kon hij die ontwikkeling van de arbeidersstrijd volgen, wanneer hij die strijd helemaal niet zag? Wat de IKS hier verkondigt is op z'n zachtst gezegd een *onwaarheid*. Ben Sijes had geen enkel vertrouwen meer in de arbeidersklasse en zag helemaal geen "heropkomst van de arbeidersstrijd na 1968".

Naar aanleiding van het eredoctoraat dat Sijes in 1969 kreeg werd hij geïnterviewd door een verslaggever van "Het Vrije Volk", welk interview is gepubliceerd in het nummer van dat blad van 25 oktober 1969. In dat interview zegt Sijes:

"Zolang de maatschappij de arbeiders een beetje laat profiteren van de opgevoerde produktiviteit gaat ze nog niet kapot.

Op het moment zie ik het niet. De arbeidersklasse speelt nauwelijks een rol. De inzet is gering. Actie wordt overgelaten aan de organisaties. Alleen voor 't naakte leven zelf zouden ze willen vechten.

Ik ben niet teleurgesteld omdat de donder wegblijft. Ik heb het tot heden gewoon verkeerd gezien. Wij dachten dat de maatschappij zich naar nog grotere catastrofes en crises zou ontwikkelen.

Maar er is een geest van tevredenheid gekomen. Ze gaan geen revolutie maken voor een tweede tv-toestel."

Ik ga hier maar voorbij aan het feit, dat juist in de periode, dat Ben Sijes deze woorden sprak, het meer dan duidelijk was, dat de organisaties geen enkel stuk strijd van de arbeiders steunden, laat staan akties

proklameerden. Als er al strijd was, dan was het strijd van de arbeiders zélf. Ook ga ik maar voorbij aan het feit dat de historie heeft bewezen, dat juist de mensen, voor wie het gaat om *het naakte bestaan*, het minst tot strijd bereid zijn. Niet het proletariaat dat tot pauperdom is geworden is het meest strijdbaar, maar *die* proletariërs, die reeds iets van de "welvaart" heb en geproefd. Maar nogmaals: daar ga ik hier niet verder op in. Maar in bovenstaand citaat heeft Sijes duidelijke taal gesproken, die niet mis te verstaan is en die volkomen in strijd is met datgene wat de IKS - wat *dat* betreft - over Sijes beweert. En die opvattingen spuide hij ruim een jaar ná de gebeurtenissen in 1968 in Frankrijk, toen ongeveer 10 miljoen arbeiders staakten en gedeeltelijk de bedrijven bezet hielden. Die gebeurtenissen hebben Ben Sijes dus blijkbaar niets gezegd, evenmin als de opstand der Oost-Duitse arbeiders in 1953, de strijd van de Poolse arbeiders in 1955 en de Hongaarse opstand van oktober/november 1956.

In bovengenoemd interview zegt Sijes ook blij te zijn met zijn eredoctoraat. Welnu, ik gunde hem zijn doctoraat en zijn blijdschap daarmee. Ik heb echter wél mijn konklusies getrokken. Voor mij staat het vast, dat deze kapitalistische maatschappij alleen *die* personen eert die bepaalde verdiensten voor haar hebben.

Het is bekend, dat Ben Sijes zich als medewerker van het Rijksinstituut voor Oorlogsdokumentatie heeft bezig gehouden met de oorlogsmisdaden door de nazi's begaan. In meerdere processen tegen oorlogsmisdadigers in Duitsland heeft hij als deskundige getuigd. Natuurlijk had ik tegen deze activiteiten van Sijes geen enkel bezwaar. Maar wél is me opgevallen, dat hij nimmer de oorlogsmisdaden heeft veroordeeld, die de geallieerden in de tweede wereldoorlog hebben bedreven. Blijkbaar vond hij de terreurbombardementen op de Duitse steden géén oorlogsmisdaden, terwijl toch bekend is, dat die bombardementen in hoofdzaak vrouwen, kinderen en grijsaards tot slachtoffers hadden. Ook heb ik nimmer een woord van protest van Sijes gehoord of gelezen tegen de oorlogsmisdaden die de Amerikanen in Vietnam gepleegd hebben. My Lai was blijkbaar niet erg genoeg. Terwijl in de hele wereld tegen het optreden der Amerikanen in Vietnam werd geprotesteerd, zweeg hij, zoals hij ook zweeg toen de oorlogsmisdaden bekend werden gemaakt, die de Nederlandse soldaten in Indonesië hebben begaan.

Ik ben er van overtuigd, dat Ben Sijes zijn eredoctoraat heeft kunnen krijgen juist omdat hij de oorlogsmisdaden der geallieerden niet veroordeelde; omdat hij 't misdadig optreden der Amerikanen in Vietnam onbesproken liet; omdat Sijes bij het bekend worden van de door "onze jongens" in Indonesië bedreven oorlogsmisdaden blééf zwijgen; omdat hij zich wél zeer verdiept heeft in het lot der joden in de tweede wereldoorlog, maar nimmer in woord of geschrift er op heeft gezinspeeld, dat de geallieerden noch vóór, noch tijdens de tweede wereldoorlog een vinger hebben uitgestoken om ook maar één jood van de gaskamer te redden. En dat feit kon hem niet onbekend zijn, want "Het verhaal van Joel Brand" en "Terwijl de zes miljoen stierven" van *Arthur D. Morse* hebben ook hier in Nederland ruime bekendheid gekregen.

Wél was Ben Sijes er een grote voorstander van, dat de drie Duitse oorlogsmisdadigers, die te Breda gevangen zitten, daar tot het einde van hun leven zouden blijven. In lezingen, zowel voor publiek als voor de radio, heeft hij daarvan ondubbelzinnig blijk gegeven. Maar nimmer heeft hij uitgesproken, dat naast de nazi-oorlogsmisdadigers ook de geallieerde oorlogsmisdadigers in de gevangenis thuis hoorden.

Over dat alles zwijgt de IKS in haar herdenkingsartikel. Alleen zijn vradenkommunistische activiteiten worden - overbelicht - weergegeven. En de *eredoctor* Ben Sijes wordt gewoon doodgezwegen. Blijkbaar kunnen ook doden nog dienstig zijn en bij je groep worden ingelijfd, wanneer je hun opvattingen dan maar wat bijschaaft en gedeeltelijk verzwijgt.

J.M.

H E N R I S I M O N : K O R T K O M M E N T A A R B I J
E N K E L E K R I T I S C H E K A N T T E K E N I N G E N

Eind september/begin oktober j.l. hebben de lezers van "Daad en Gedachte" een door Henri Simon geschreven brochure over de ontwikkelingen in Polen ontvangen, inplaats van het gebruikelijke september- en oktobernummer. Aan de desbetreffende tekst was een "nawoord" toegevoegd, waarin het betoog van Simon van enkele kritische kanttekeningen werd voorzien. Bij de bewuste kanttekeningen heeft Simon van zijn kant inmiddels 't hier volgende kommentaar geleverd:

Ik kan mijn kritici van "Daad en Gedachte" oprecht verzekeren, dat ik wat de betekenis van de strijd van de Poolse arbeiders betreft, van dezelfde mening ben als zij. Ik vind *niet* dat de klassenstrijd in Polen in betekenis uitgaat boven de arbeidersopstand in Oost Duitsland (1953) of boven de Hongaarse revolutie (1956). Hoewel de Poolse arbeiders blijk hebben gegeven van een kracht en van een élan welke moeilijk overschat kunnen worden, hebben mijn Hollandse vrienden niettemin volkomen gelijk wanneer zij zeggen, dat tot op heden in Polen - anders dan destijds in Oost-Duitsland of in Hongarije - de macht van de heersenden op geen enkel moment werkelijk in gevaar is geweest. Ik heb niets anders willen betogen en ik heb ook niets anders betoogd, dan dat de Poolse arbeidersstrijd voor de heersende macht een *potentieel* gevaar vormde. In mijn tekst heb ik aan die opvatting uiting gegeven door te spreken van "een *latente* kracht" die datgene overtreft wat men tot dusver in de Oosteuropese landen heeft kunnen waarnemen. Jammer genoeg heeft degene die mijn tekst in het Nederlands heeft vertaald de betekenis van het kleine woordje "latent" veronachtzaamd, dan wel het over het hoofd gezien. Want wat in het "nawoord" bij mijn brochure over het belang van de arbeidersstrijd in Oost-Duitsland en in Hongarije wordt opgemerkt, onderschrijf ik woord voor woord.

Wat betreft de *Comisiones Obreras* in Spanje, heb ik de indruk dat m'n kritici mij verkeerd hebben begrepen. Er bestaat ook voor mij geen enkele twijfel over dat deze *Comisiones* oorspronkelijk van onderop door de strijdende arbeiders gevormd zijn en dat de Spaanse bolsjewieken zich er pas op een later tijdstip van hebben meester gemaakt. Waar het mij echter om ging was dit, dat de leden van 't KOR er omtrent ontstaan en oorspronkelijk karakter van de *Comisiones Obreras* ándere (verkeerde, bij hun eigen voorhedeconcepties passende) opvattingen op na houden. De voorstelling die *deze KOR-leden* in hun hoofd hebben ziet er aldus uit, dat de *Comisiones* slechts

een instrument waren met behulp waarvan een voorhoede de arbeiders trachtte te manipuleren. Toen de KOR-mensen, om hun eigen doeleinden toe te lichten, naar het "Spaanse voorbeeld" (van de Comisiones) verwezen, verwezen ze niet naar de Spaanse werkelijkheid, maar naar de Spaanse "werkelijkheid-zoals-zij-die-begrepen" (en op grond van hun eigen wezen begrijpen moesten).

Wat de gebeurtenissen in Gdansk aangaat, het is volkomen waar dat deze in de brochure zeer beknopt (in feite té beknopt) beschreven en besproken worden. Maar ik was genoodzaakt de omvang van de brochure binnen redelijke grenzen te houden en ik moest me daarom beperkingen opleggen. Ik geloof dat niettegenstaande het vele (en belangrijke) wat ik heb moeten weglaten, het wezenlijke van de Poolse gebeurtenissen belicht is kunnen worden en dat ik voor mijn interpretatie en analyse toch voldoende argumenten heb kunnen aandragen.

Waarmee ik het *oneens* ben, dat is de in het "nawoord" verdedigde opvatting dat op een gegeven ogenblik - dãn namelijk wanneer de bolsjewistische ideologie of liever gezegd de mythe van het "socialisme" in Rusland (of in de Oostbloklanden) ernstig zou worden bedreigd of uitgehold (wat nu nog niet het geval is) - een Russische interventie in Polen voor Moskou onvermijdelijk zou worden.

Het komt mij voor, dat degenen die een dergelijke opvatting huldigen aan de ideologie een grotere betekenis toekennen dan zij in werkelijkheid heeft. Ik geloof, dat het optreden van de Russische heersende klasse niet bepaald wordt door het bestaan van een bepaalde mythe of door mythen, maar dat haar handelen direkt gedikteerd wordt door belangen (hetzij van materiële, hetzij van strategische aard of van wat voor karakter ook).

Mijn zienswijze, dat niet de ideologie, maar de belangen de doorslag geven vindt steun in de gebeurtenissen van 1968, ik bedoel natuurlijk het militaire ingrijpen van de landen van 't Warschaupakt in Tsjechoslowakije. Tijdens heel de Tsjechoslowaakse crisis stond de "socialistische" mythe geen ogenblik op het spel. Zij die in Praag economische en politieke hervormingen voorstonden, vormden een fraktie van de regerende partij en gedroegen zich ook als zodanig. Het ging om hervormingen van bovenaf en noch de ideologie, noch de officiële mythen vormden een punt van discussie. Desondanks kwam het tot interventie. Ik wijs voorts op het geval Afghanistan: een land, dat volstrekt geen republiek van het z.g. "socialistische" type was doch enkel maar een land dat zich binnen de Russische invloedssfeer bevond en dat voor het Russische imperialisme van strategisch belang was (en is natuurlijk).

Daar komt nog bij, dat de Russen zich nog nooit ook maar dāt om de ideologie of de "socialistische mythe" bekreund hebben wanneer hun direkte materiële belangen in het geding waren. Al sedert de oktoberrevolutie en eerst recht sedert de tweede wereldoorlog laat hun politiek weinig of helemaal niets van ideologie en mythe heel. In Oost-Duitsland bijvoorbeeld hebben de autoriteiten (Ulbricht met name) zich ingespannen om een soort van nationale ideologie te scheppen. De Russen hebben hun daarbij op een brutale en openlijke manier voortdurend in de wielen gereden. Men behoeft zich slechts de ontmanteling van de Oost-Duitse industrie te herinneren, het gebruik dat de Russen van voormalige nazi's hebben gemaakt, zodra het om lieden ging wier kennis of capaciteiten voor Moskou van betekenis waren, enz., enz., om dat in te zien.

Het politieke en militaire optreden van staten hangt niet van ideolo-

gische overwegingen af. Het zijn de naakte *belangen* die daarbij de doorslag geven en niets anders en op die belangen moet men letten wanneer men zich min of meer een beeld wil vormen van de wijze, waarop zij op bepaalde ontwikkelingen zullen reageren.

In de laatste alinea van 't "nawoord" wijzen de samenstellers daarvan op de overeenkomst tussen de sympathiebetuigingen die ten tijde van de oorlog in Vietnam voor 't Vietnamese volk werden opgesteld en de sympathiebetuigingen aan het adres van Lech Walesa of "Solidariteit". Naar aanleiding daarvan stellen ze vast dat een werkelijk arbeidersverzet ten behoeve van de Poolse werkende klasse met dat soort sympathiebetuigingen niets te maken heeft en dat, zo er in West-Europa van een dergelijk werkelijk verzet al sprake zou kunnen zijn, het alleen maar zal kunnen ontstaan op basis van materiële eisen, bijvoorbeeld wanneer de in de vorm van leningen naar Polen vloeiende kapitalen tot afbraak van de levensstandaard of inkrimping van de sociale uitkeringen zouden leiden. Met dat betoog ben ik het volledig eens. Wat in de bewuste slotalinea van het "nawoord" wordt opgemerkt is een volstrekt juiste interpretatie van wat ik heb bedoeld en betoogd in mijn tekst.

H. SIMON

D i s k u s s i e b i j d r a g e :

I D E O L O G I E E N V A L L E N N I E T U I T D E H E M E L

Het bericht over de bijeenkomst van "Echanges" in Osnabrück in "Daad en Gedachte" (van juni 1981) heeft kennelijk een discussie uitgelokt (zie het nummer van juli '81) over een onderwerp, dat bij de theorievorming na Marx altijd buitengewoon stiefmoederlijk behandeld is geworden en ten aanzien waarvan groot gebrek heerst aan overtuigende opvattingen. Daarom acht ik het verheugend, dat J.M. kritisch op mijn zienswijze is ingegaan, hoewel ik er in één adem aan moet toevoegen, dat ik 't met zijn uiteenzettingen vrijwel in geen enkel opzicht eens ben. Ik leg er daarbij de nadruk op, dat ik zowel destijds in Osnabrück als nu niets anders heb willen doen dan een bepaalde *mening* verkondigen dan wel blijk geven van een bepaalde *interpretatie* en dat ik er allerm minst op uit ben om absolute en onfeilbare waarheden te verkondigen.

Vooraf nog een opmerking over hetgeen bij mijn uiteenzettingen in Osnabrück mijn uitgangspunt is geweest: als wij ervan uitgaan, dat het maatschappelijk stelsel in het oostelijk deel van Duitsland even kapitalistisch is als in het westelijk deel, mogen wij niettemin toch niet over het hoofd zien, dat er tussen beide kapitalistische systemen ingrijpende verschillen bestaan. Mij was 't er vooral om te doen, deze verschillen te beschrijven en te verklaren en in samenhang daarmee heb ik geprobeerd er verklaringen voor te vinden, waarom de ideologie van de heersende klasse in de DDR zo duidelijk een andere is dan die van de heersende klasse in de Bondsrepubliek.

Juist deze probleemstelling veegt J.M. met een handbeweging van tafel. Weliswaar erkent hij met zoveel woorden, dat Rusland ten tijde van Stalin, Duitsland in de periode van het nationaal-socialisme en Zuidafrika thans

verschillende ideologieën hebben, maar hij hecht nu eenmaal aan deze verschillen geen betekenis. De reden: al deze systemen berusten op terreur en foltering en zijn daarom met inbegrip van de daarin heersende ideologieën fascistisch. En juist omdat ze fascistisch zijn zijn de respektievelijke verschillen de moeite van een verklaring niet meer waard.

Alleen al het gebruik dat J.M. van het begrip fascisme maakt, degra-deert dit naar mijn overtuiging tot een lege formule. Daarvan zou nog des te meer sprake zijn indien J.M. bij het toepassen van zijn criteria - ter-reur en marteling - werkelijk konsekvent zou zijn geweest. Want wie zou er een land kunnen noemen waarop deze criteria heden *niet* van toepassing zou-den zijn? (vgl. het in 1975 gepubliceerde rapport van Amnesty Internatio-nal over marteling in alle delen van de wereld).

Laten we ons daarom nog even bezig houden met de vraag naar de oorza-ken van de ideologische verschillen tussen de oostelijke en de westelijke tak van het Duitse kapitalisme. Volgens mij is de hoofdoorzaak hierin gele-gen, dat in West-Duitsland, afgezien van enkele onbetekenende wijzigingen, direkt is aangeknoopt bij het systeem van het nationaalsocialisme, dat in Oost-Duitsland daarentegen gedurende een wat langere periode van omstreeks twintig jaar belangrijke veranderingen in het totale maatschappelijke sys-teem zijn ingetreden, waardoor we in Oost-Duitsland te maken hebben met een hoger ontwikkeld type van kapitalisme.

Natuurlijk hebben die veranderingen ook tot veranderingen in de heer-sende ideologie geleid. Maar de ideologie van het "socialisme" werd niet pas in 1945 uitgevonden en zij hoefde ook allerm minst in Duitsland te wor-den geïmporteerd. Juist daarom heb ik het voor noodzakelijk gehouden om niet alleen aandacht te schenken aan de samenhang tussen de economische, de politieke en de ideologische veranderingen in de DDR na 1945, maar om ook rekening te houden met de rekrutering van de leden van de nieuwe kapi-talistenklasse in de DDR.

J.M. veegt ook deze poging met een enkel gebaar van tafel: hebben ze dan in Osnabrück helemaal vergeten, dat de ideologie van de heersenden in de DDR niet in Oost-Duitsland is ontstaan, doch in het Rusland van vóór de revolutie? Antwoord: ja, dat hebben ze inderdaad vergeten, en wat nog veel erger is: dat hebben ze nooit vermoed of geweten, laat staan dat ze het ooit hebben geloofd.

Men kan zich namelijk afvragen: is er dan nooit een KPD geweest? Was die KPD wat ledental betreft niet ooit de grootste van al haar zusterpar-tijen in de hele wereld? Stemden niet bij de laatste vrije verkiezingen in 1932 zes miljoen kiezers op de KPD? Hebben die zes miljoen KPD-stemmers hun ideologische opvattingen uit het vóórrevolutionaire Rusland gehaald? Hebben Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht hun ideologische opvattingen eveneens uit het vóórrevolutionaire Rusland betrokken? Is er dan nooit een so-ciaaldemokratische partij in Duitsland geweest? Zijn de funktionarissen, de leden en de kiezers van SPD en KPD niet in meerderheid arbeiders ge-weest? Zijn beide partijen niet door de nazi's vervolgd en onderdrukt? Is het aan te nemen, dat de vervolging door de nazi's in het bewustzijn van funktionarissen, leden en kiezers van SPD en KPD geen enkel spoor heeft achtergelaten? Hebben SPD en KPD na '45 hun bestaansrecht tegenover de ar-beiders niet verdedigd met een verwijzing naar hun vervolging door de na-zi's? Het ligt voor de hand, welk antwoord ik zelf op al deze vragen zou geven en waarom ik het argument, dat de ideologie van de heersende klasse in de DDR in het Rusland van vóór de revolutie zou zijn ontstaan voor nog-

al tamelijk vërgezocht hou. Overigens: hoe zouden de Russische kapitalisten in 1945 een in het vóórrevolutionaire Rusland ontstane ideologie zonder slag of stoot naar Oost-Duitsland hebben kunnen importeren, indien de nieuwe heersende klasse daar én belangrijke delen van de arbeidersklasse niet reeds de ideologie van het "socialisme" hadden aangehangen? Of houdt J.M. de Russische kapitalistenklasse voor zó almachtig, dat ze in 1945 alleen maar op de fluit behoefde te blazen om de verhoudingen om te wentelen?

Hiermee kom ik tot de kwestie die van de kant van J.M. de meeste kritiek heeft uitgelokt: is de heersende klasse in de DDR zich van haar functie als heersende (kapitalistische) klasse bewust of gelooft zij inplaats daarvan werkelijk aan het bestaan van een klassenloze maatschappij, aan de realiteit van het socialisme in de DDR?

J.M. is van mening, dat een "socialistische" voorhoede, zolang deze nog strijd voert om in het bezit van de macht te komen, inderdaad nog de bedoeling heeft het socialisme te verwezenlijken. Heeft zij eenmaal de macht veroverd dan is zij genoodzaakt zich aan de (kapitalistische) werkelijkheid aan te passen en dan moet zij afstand doen van haar socialistische idealen. Vanaf dat moment zou zij bedrog plegen tegenover de massa's, vanwege het feit, dat zij het tegenover hen doet voorkomen alsof ze nog steeds aan de socialistische werkelijkheid gelooft.

Met deze opvatting ben ik het volstrekt oneens. De maatschappelijke verhoudingen in de DDR stemmen heden (ofschoon niet in alle details) wezenlijk overeen met die voorstellingen van het socialisme, die sedert 1875 eerst de SPD en later de KPD er op nagehouden hebben (vgl. b.v. het program van de SAPD van Gotha van 1875, het program van de SPD van Erfurt van 1891 en het program van de KPD "ter nationale en sociale bevrijding van het Duitse volk" van 1930). Of is het soms niet juist, dat de *nationalisering*, de verovering van de *politieke* macht en de vorming van een *parlementaire* partij met massabasis steeds de voornaamste doeleinden vormden van zowel de SPD als de KPD? Rudolf Hilferding verklaarde al in 1910, dat de overgang naar het socialisme geen bijzonder gekompliceerde zaak zou zijn, omdat men zich slechts in het bezit van zes grote Berlijnse banken behoefde te stellen om in het bezit te komen van de belangrijkste delen van de grote industrie. Hebben de Russische kapitalisten en hun Duitse beschermelingen na 1945 iets anders gedaan dan dat wat Hilferding voor ogen heeft gezweefd? Waarom zouden de kapitalisten van de DDR getwijfeld hebben aan de socialistische werkelijkheid als de verhoudingen in de DDR volledig kloppen met datgene wat generaties van sociaaldemokraten en kommunisten voor ogen hebben gehad? Als de socialistische ideologie een middel is om de massa te bedriegen, dan is het bedrog niet pas in 1945 begonnen, doch op z'n minst al in 1875.

Er komt een tweede gezichtspunt bij: de heersende klasse hangt de socialistische ideologie niet alleen met woorden aan, haar daden zijn daarmee ook in overeenstemming. Ze gedraagt zich in beslissende kwesties zo, alsof er in de DDR geen klassenmaatschappij zou zijn. Het belangrijkste voorbeeld van een dergelijke houding is de aktiviteit van de kapitalistenklasse op het gebied van de planning, die wordt opgezet als een planning voor de *maatschappij in haar totaliteit* (d.w.z. als een norm waarnaar het handelen van alle leden van de maatschappij zich moet richten) en waarbij wordt vooropgesteld, dat de arbeidersklasse zich actief voor de produktiedoelinden zal inzetten omdat men in een socialistische werkelijkheid zou

leven.

Wanneer we er van uitgaan, dat de socialistische ideologie niets anders dan bedrog is, wanneer we er van uitgaan, dat de heersende klasse beter dan wie ook op de hoogte is van het klassekarakter der bestaande verhoudingen in de DDR, moet de algehele maatschappelijke planning gekarakteriseerd worden als een opzettelijk in elkaar gezette misleiding manoeuvre. Maar men zou dan te maken hebben met een misleiding met uitermate merkwaardig resultaat: bij haar streven de planning te verbeteren - (waarom eigenlijk, als de betekenis daarvan slechts deze is, dat aan de massa alleen maar het principe van de planning moet worden voorgegegocheld?) - maakt de kapitalistenklasse gebruik van steeds meer personeel, steeds meer materiaal en steeds meer financiële middelen en daarmee *saboteert* zij de mogelijkheid dat het kapitalistische systeem grotere prestaties levert. En dat niettegenstaande zij eigenlijk zou moeten weten, dat in de kapitalistische klassenmaatschappij de maatschappelijke ontwikkeling in beginsel niets, maar dan ook helemaal niets met planning te maken kan hebben, doch een eigen dynamiek heeft, waarop de kapitalistenklasse geen noemenswaardige invloed heeft, een dynamiek die wordt beheerst door de kapitaalwinst. Zou de kapitalistenklasse in de DDR er niet beter aan doen haar planologen in de uraniummijnen van Thüringen, in de staalbedrijven, in de automobielfabrieken van Erfurt of in de chemische industrie van Merseburg produktieve arbeid te laten verrichten inplaats van ze op volstrekt nutteloze wijze hun tijd te laten verdoen?

Dat men de zaken op deze manier zou kunnen stellen meen ik natuurlijk niet in ernst. Het was me er alleen maar om te doen te laten zien tot welke konklusies men onvermijdelijk komt, indien men zich op het standpunt van J.M. plaatst. Als we het bijzondere aan de verhoudingen in de DDR willen begrijpen, dan hebben wij naar mijn opvatting *niet* uit te leggen waarom de kapitalistische klasse in de DDR zich weliswaar bewust is van het klassekarakter van haar heerschappij, maar niettemin net doet alsof ze aan het bestaan van een klassenloze maatschappij gelooft; wat er moet worden verklaard is, waarom de kapitalistische klasse in de DDR juist vanwege het feit dat 't stelsel daar een kapitalistisch karakter heeft en juist vanwege het feit, dat het een hoger ontwikkeld type van kapitalisme is, *zich* noodzakelijkerwijze *zelf* omtrent 't ware karakter van haar systeem misleiden moet. De kapitalisten in oost en west stemmen daarin met elkaar overeen, dat hun het uitbuitingskarakter van de kapitalistische verhoudingen verborgen blijft.

Wil men voor dit zelfbedrog dat oost en west gemeen hebben een fundamentele aan alle kapitalistische systemen eigen oorzaak aanwijzen, dan komt daarvoor in aanmerking de typisch kapitalistische schijn van de gelijke ruilverhouding bij verkoop en koop van de waar arbeidskracht en op de verschijning van de waarde van de arbeidskracht in de vorm van het arbeidsloon. Een reeks van andere oorzaken kunnen daar zeer zeker nog aan worden toegevoegd (ik verwijs hier korthedshalve naar Marx' uiteenzettingen omtrent de mystificering van de kapitaalsverhoudingen: 'Das Kapital' Bd. 3, MEW 25, blz. 51 e.v., vooral blz. 55 en 'Das Kapital' Bd. 1, MEW 23, blz. 557 e.v., vooral blz. 562. Op de formuleringen die men daar aantreft heb ik voortgebouwd).

Zijn standpunt, dat bij de meerwaardeproduktie noch in Oost-, noch in West-Europa ideologieën een rol spelen, wordt door J.M. zelf tegengesproken, vermoedelijk zonder dat hij het merkt. Laten we eens aannemen, dat de

heersende klasse in de DDR zich werkelijk van de socialistische ideologie bedienen zou om de massa's te misleiden: wat zou in laatste instantie de bedoeling van zulk een misleiding zijn, vooropgesteld dat de DDR-kapitalisten de heilsboodschap van het reële socialisme niet uit pure gekheid of voor de grap zouden brengen? Ook volgens J.M. zou het dan toch zeker de bedoeling zijn de arbeiders, door hun de socialistische schijn voor te houden, tot grotere prestaties aan te sporen. Inderdaad, er kan worden waargenomen, dat er in de DDR een hele reeks van arbeiders is (ik denk in de allereerst aan de "Helden van de Arbeid") voor wie 't geloof aan de werkelijkheid van het socialisme in de DDR een (zij het dikwijls met materiële factoren verbonden) reden is om harder te werken. Maar volledigheidshalve zou daaraan moeten worden toegevoegd dat voor de grote meerderheid van de arbeiders in de DDR de "socialistische" verhoudingen een reden zijn om bij de arbeid veel minder ijver aan de dag te leggen dan hun kollega's in het westen.

Ook wat dat betreft deel ik de opvattingen van J.M. over de betekenis van de ideologieën voor de meerwaardeproductie niet - zelfs niet, wanneer hij de in zijn zienswijze opgesloten tegenspraak op die wijze opheft als ik het zoëven bij wijze van poging heb getracht te doen. Allereerst herhaal ik hier nog eens, dat ik ervan uitga, dat de kapitalistische klasse in de DDR geloven moet aan de realiteit van het socialisme in dat land, dat zij het maatschappelijk stelsel in de DDR voor een klassenloos systeem moet houden, dat zij geen flauw vermoeden kan hebben dat de samenleving in de DDR gehoorzaamt aan de bewegingswetten van het kapitalistische systeem, dat zij weliswaar het begrip "meerwaarde" kent en niettemin er geen benul van heeft dat er in de DDR sprake is van meerwaardeproductie. Ik ga er verder van uit, dat de arbeidersklasse in de DDR haar eigen ideologie heeft, die volstrekt niet identiek is met die van de kapitalistische klasse. Hoe zou men zich nu moeten voorstellen, dat er sprake is van meerwaardeproductie, zonder dat de ideologieën die de mensen nu eenmaal in hun hoofd hebben daarbij een rol spelen? Worden de ideologieën achtergelaten in de diverse kleedlokalen? Kan men ze afgeven bij de protier zodra het fabrieksterrein betreden wordt? Sluit men ze thuis in een kast tot aan het einde van de werkdag? Een arbeider die aan de lopende band datgene doet wat er van hem wordt verwacht en een arbeider die blauwe maandag houdt, brengen die niet allebei een bepaalde ideologische houding tot uitdrukking?

Ik kan gemakkelijk raden wat J.M. op deze vragen zal antwoorden: het zijn bepaalt het bewustzijn. Maar ten eerste betekent ~~dat~~ niet dat het bewustzijn van de mensen bij hun maatschappelijk handelen geen rol zou spelen. En ten tweede is de uitspraak dat het zijn het bewustzijn bepaalt een dooddooener met behulp waarvan meningsverschillen op verrukkelijk gemakkelijke manier kunnen worden beslist. Karl Marx heeft het zo gezegd, punt, uit. Men zou in "Daad en Gedachte" een premie moeten uitloven voor diegene die niet slechts in staat is om de stelling "het zijn bepaalt het bewustzijn" herhaaldelijk te citeren, maar bovendien in staat blijkt om die stelling op enigermate duidelijke manier toe te lichten. Ik scherts heus niet, indien ik beweer, dat ik nog nooit iemand heb ontmoet, die daarin ook maar bij benadering is geslaagd. Wat ik dan in de regel krijg voorgeschoteld is meestal niets anders dan een slap aftreksel van de opvattingen die de Franse materialisten uit de 18e eeuw verkondigden.

Nu ik hier van de "Franse materialisten" kom te spreken, kan ik me niet weerhouden hier met een klein gemenigheidje te besluiten. Mijn aarzelingen dat te doen zijn des te geringer door de polemische en geringschat-

tende toon ("weten ze in Osnabrück dan niet... niemand zal toch durven beweren... is hun opvatting volstrekt onhoudbaar", enz.) waarop J.M. in zijn opstel spreekt. Welnu dan: de Franse baron d'Holbach schreef in 1766:

"Inderdaad, ik herhaal het, schijnt de socialistische ideologie overal slechts daarom te zijn ingevoerd, om de heersenden de moeite te besparen rechtvaardig te zijn, goede wetten uit te vaardigen en verstandig te regeren. De socialistische ideologie is de kunst, de mensen door middel van dweperij dronken te maken om hun te beletten zich met de slechte verhoudingen bezig te houden waarmee hun heersers ze hier beneden plagen.. Op deze manier is de socialistische ideologie de sterkste drijfveer van een onrechtvaardige en laaghartige politiek geworden, die zich baseert op de opvatting, dat men de mensen moet bedriegen om ze des te beter te kunnen overheersen."

(Het ontsluierde christendom, 16e hoofdstuk).

Het zal duidelijk zijn, dat Holbach in de originele tekst niet van de socialistische ideologie spreekt, maar van de godsdienst. Ik heb de desbetreffende termen verwisseld enkel en alleen om te demonstreren hoe sterk de opvattingen van J.M. wel lijken op Holbach's theorie van 't priesterbedrog.

Vraag: zijn we in onze wetenschappelijke beschouwingen over maatschappelijke problemen werkelijk nog niet verder gekomen dan in de 18e eeuw?

Th. S.

N a s c h r i f t v a n d e r e d a k t i e :

In het volgende nummer van "Daad en Gedachte" zal er op dit artikel van Th. S. worden gereageerd. In dit nummer was dat helaas niet meer mogelijk.

=====

DE STAKING OP DE SCHEEPSWERF BOEL

DE STA T E T E M S E I N B E L G I E

Op geen enkel ogenblik hebben de arbeiders van de Belgische scheepswerf Boel tijdens een staking die 22 weken heeft geduurd hun strijd op een hoger niveau kunnen tillen dan dat, waarop zich doorgaans de activiteiten van de traditionele bonden afspelen. Dit onloochenbare feit staat in een scherp contrast tot de schier ontembare strijdwil waarvan ze blijk gaven en die heeft gemaakt, dat ze het langer hebben volgehouden dan bij één der andere na-oorlogse stakingen in dit bedrijf 1). Het is deze tegenstelling tussen de *strijdwil* enerzijds en de *strijdvorm* anderzijds waardoor de jongste actie op de Boelwerf als het ware wordt gekarakteriseerd. Tengevolge van de strijdbaarheid van de arbeiders heeft het van april tot september geduurd eer de vakbonden de kans schoon zagen om een einde aan het konflikt te maken. Dat bewijst welk een kracht er door de stakers werd ontwikkeld; "wij moesten", konstateerden verscheidene Boel-arbeiders op tal van

momenten, "eigenlijk onze boontjes zélf doppen." Maar verder dan dat "wij moesten" is men niet gekomen; daarmee is de zwakte van de aktie aangetoond.

Eén van de leden van het bij het uitbreken van de staking gevormde stakingskomitee - waarover aanstonds meer - heeft deze zwakte toegegeven:

"Gedurende de vijftientwintig jaar dat ik op de werf gewerkt heb bestond het toch altijd dat als de delegees het niet deden, dan deden de arbeiders het wel. Wilde stakingen binnen in 't bedrijf hebben altijd bestaan.... Het gebeurde dat de arbeiders zelf met vierhonderd à vijfhonderd man de werf rondtrokken.... Deze spontane akties gebeuren de laatste jaren veel minder. Als er de laatste tijd problemen waren, riep de syndikale delegatie 2) de arbeiders samen.... In 1976 hadden er op de werf zelf acht betogingen plaats en er werd daarvoor en daarna gewerkt. Er werd anders dan nu geen weken of dagen aan één stuk gestaakt en toch werd er in feite weinig gewerkt. Dat was veel erger voor de baas. Nu ligt alles stil en men spreekt nu van een passieve staking. De creativiteit en vindingrijkheid waren bij vorige stakingen veel groter dan nu."

Dergelijke woorden zijn, menen we, veelzeggend.

Met hun staking poogden de arbeiders van de Boelwerf zich te verzetten tegen de plannen van directeur-generaal Saverijs (tevens landelijk voorzitter van *Fabrimetal*, het ondernemersverbond van de Belgische metaal-industrie). Deze wilde de produktiekosten verminderen door: a) inkrimping van het personeelsbestand met tien procent of wel de afvloeiing van tweehonderd arbeiders en vijftig kantoorbedienden op een totaal van 2500 werknemers; b) kortingen op de hogere lonen en de brugpensioenen; c) vermindering van de faciliteiten voor de vakbondsdelegees. De ontslagen zouden pas vallen na 1 maart, aangezien de gewestelijke c.a.o. per 28 februari afliep en volgens deze c.a.o. geen ontslagen mochten worden gegeven voor en aleer een bedrijf pogingen had ondernomen zijn economische moeilijkheden met andere middelen te overwinnen, zoals: arbeidstijdverkorting, deeltijdarbeid, vervroegde pensionering, enz.

Toen de Belgische regering ondanks krachtig verzet van *Fabrimetal* besloot, dat alle op 1 januari 1981 van kracht zijnde c.a.o.'s met een jaar zouden worden verlengd en derhalve de geldigheidsduur van de c.a.o. van de scheepswerf Boel *niet* op 28 februari eindigde, bleef directeur Saverijs vasthouden aan zijn bezuinigingsplannen, die grotendeels in strijd waren met het (verlengde) kollektief kontrakt. De vakbonden legden een alternatief voorstel op tafel dat neerkwam op periodieke stillegging van het werk gedurende een dag per week en pensioen op 55-jarige leeftijd. Het was een voorstel waarmee 84% van het personeel akkoord bleek te gaan, maar dat Saverijs van de hand wees. Na stevig touwtrekken kwam hij op 9 april met z'n laatste bod: ofwel het ontslag van 125 man ofwel een algemene loonsverlaging van 4 à 5%.

Over de situatie op het bedrijf in de voorafgaande periode zegt het hierboven reeds geciteerde lid van het stakingskomitee 3):

"Lange tijd heerste op en rond de werf een terreurregiem. De diverse chefs pasten de voorschriften van de direktie naar de letter toe. Ze trokken kwart-uren af, schreven aangetekende brieven

wanneer arbeiders geringe overtredingen begingen en slaagden erin in de gezinnen ontsteltenis teweeg te brengen. Via radio en pers, door voortdurend met ontslagen, loonsverlaging en pensioenkorting te dreigen, schiep Saverijs een sfeer van angst en poogde hij de werknemers in paniek te brengen. Iedere arbeider op de werf voelde zich bedreigd aangezien er geen geheim van werd gemaakt dat iedereen, onverschillig in welke sektor werkzaam, tien procent zou moeten inleveren. Op deze wijze heeft Saverijs de staking zelf geprovoceerd. Dank zij de intense spanning heerste er onder de arbeiders een grote mate van solidariteit..."

Op vrijdag 10 april werden de voorstellen van de directie unaniem afgekeurd. De staking werd een feit. Op maandag 13 april kregen 128 arbeiders, behorend tot alle leeftijdsgroepen, werkzaam in de uiteenlopendste afdelingen en met grote verschillen in dienstjaren een ontslagbrief thuis.

Het op de eerste stakingsdag gevormde "stakerskomitee" bestond uit alle op de werf werkzame militanten van de drie betrokken vakbonden, te weten: syndikale delegees, leden van de ondernemingsraad en leden van de kommitees voor veiligheid en gezondheid, in totaal zo'n 40 à 50 man. Alleen al die samenstelling vormt een duidelijke aanwijzing voor het soort staking waarmee men hiet te doen had. Weliswaar verklaart het kommiteelid dat hier al een paar maal aan het woord is geweest, dat het "de gewoonte (was) om een sterke democratie te ontwikkelen" en dat je "een staking geen 22 weken kunt volhouden als die niet gedragen wordt door een groep met een hoge mate aan democratie, waar iedereen kan meediskussiëren en meebeslissen", maar die verklaring kan het feit niet verbergen dat hier gepraat wordt over een wel héél ander type van democratie dan één waarbij de besluitvorming niet van boven naar beneden maar juist omgekeerd van beneden naar boven gaat. Tijdens de staking op de scheepswerf Boel is het *niet* de stakersvergadering die het stakingskomitee aan het werk zet, het is het stakingskomitee dat met voorstellen op de algemene stakersvergaderingen komt en dan nog wel met voorstellen, die van tevoren met de vakbondssecretarissen zijn besproken. Als het meermalen geciteerd kommiteelid een voorbeeld geeft van het "meediskussiëren" en het "meebeslissen", dan geeft hij een *verkeerd* voorbeeld. "Toen er", zo vertelt hij, "in het parlement (over de staking bij Boel) geïnterpelleerd werd, ging niet alleen een syndikale delegatie er heen maar het ganse stakerskomitee." Nou en?, is men geneigd te vragen. Spreker zal ons toch wel niet willen wijsmaken, dat ook maar één lid van dit komitee in het Belgische parlement het woord heeft kunnen voeren? Hij zal toch moeten erkennen dat het komitee niet anders heeft kunnen doen dan zich op de publieke tribune installeren om daar te luisteren naar wat de heren of dames politici wel over de strijd van de Boel-arbeiders te berde brachten? Er was hier niet van "meediskussiëren" sprake laat staan van "meebeslissen", doch enkel maar van "meeluisteren". En afgezien daarvan: wat bewijst het reisje van héél het stakerskomitee naar de hoofdstad Brussel omtrent de democratische verhouding tussen stakersvergadering en komitee? Niets, zouden we zo zeggen.

"Door vele weken piket staan en samenwerken verkleinde de afstand tussen delegees, militant en mannen uit de O.R. of veiligheidskomitee. Dit was positief", zo betoogt ons kommiteelid. Het is uit de opgetekende woorden niet helemaal op te maken of hij de onderlinge afstand tussen de diverse soorten militanten op het oog heeft dan wel de afstand tussen de mili-

tanten en de gewone werfarbeiders. Maar ook wanneer we van 't laatste uitgaan blijft het feit bestaan dat een *kleinere afstand* nog altijd een afstand is en dat *iedere* (dus ook de kleinste) afstand pas dan verdwijnt indien in een dergelijk geval de gewone arbeiders zélf actief zijn. Bij de staking in Temse was daarvan geen sprake.

In het feit, dat een stakerskomitee, dat steeds uit een kern van 35 à 40 man bestond, maar onder bepaalde omstandigheden tot soms wel 60 man werd uitgebreid, voortdurend actief was, ziet ons kommiteelid "de kracht van de staking". Wij niet. De omstandigheid dat er op ruim tweeduizend stakers slechts 60 op z'n hoogst actief waren, beschouwen wij als een duidelijk teken van *zwakte*.

Naar onze opvatting gaat het hierbij om een zwakte die voortspruit uit een bepaalde instelling ten opzichte van de vakbonden en de vakbeweging, een instelling die er op neerkomt, dat men van haar verwacht dat zij voor de arbeiders de boontjes zal doppen, een instelling die leidt tot het standpunt, dat de vakbeweging dit in ieder geval behóórt te doen. En uit een dergelijke instelling en een dergelijk standpunt vloeit dan welhaast als vanzelf voort, dat men zich door de vakbeweging "bedrogen" voelt indien deze niet aan de ten onrechte in haar gestelde verwachtingen beantwoordt.

Op 3 september 1981 citeerde het Gentse dagblad "De Morgen" de uitspraken van twee delegees op de Boelwerf, José de Staelen en Van Vlierberghe, beiden vertegenwoordigers van het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV). De Staelen zei: "De vakbondsleiding heeft ons verraden"; Van Vlierberghe betoogde: "De vakbond had moeten zoeken naar solidariteit in andere bedrijven, nagaan hoe men de staking kon voortzetten...." Dergelijke woorden bewijzen, hoe sterk bij de betrokkenen - en stellig bij zeer veel werfarbeiders - de illusies omtrent de vakbeweging levend zijn.

Heel wat minder naïef, integendeel een bewijs dat zich in weerwil van de illusies aan de betrokkenen toch ook een deel van de waarheid opdringt, klonk datgene wat Van Vlierberghe aan zijn zojuist geciteerde uitspraak toevoegde: ".... Maar ja, het kruitvat Boel moest weg voor de vakbondsleiding". Hier breekt het besef door, dat de vakbeweging, die er altijd als de kippen bij is om met de letter van een c.a.o. de strijdwil van de achterban te breken, aan het breken van een c.a.o. door een man als Saverijs opeens minder betekenis hecht indien als gevolg daarvan gevaar dreigt voor de arbeidsvrede in het bedrijf van Saverijs, in heel de metaalindustrie en in héél het Belgische bedrijfsleven.

"Ge kunt wel vechten tegen een baas, tegen de regering gaat dat ook nog, maar als de vakbond de kraan toedraait en ge zijt aan het vechten voor uw rechten dan komt het niet meer klaar", zo heeft ons herhaaldelijk aan het woord gelaten kommiteelid gezegd. Wil men een duidelijker bewijs, dat eigen optreden van de werfarbeiders, een optreden dat boven de vakbondsactiviteiten zou uitgaan en verder zou reiken, eenvoudig geheel buiten zijn horizon (en kennelijk buiten de horizon van de meerderheid) geleggen heeft?

De vraag ligt voor de hand of de Boelarbeiders het hoofd dan werkelijk in de schoot hebben gelegd toen, om met het bewuste kommiteelid te spreken, "de vakbeweging hun een dolksteek in de rug" toediende, toen bestuurders als John van den Eijnde (van de christelijke bond) eindelijk de kans schoon zagen om "het kruitvat" uit de weg te ruimen, kans die hun geboden werd door de Belgische minister van arbeid De Wulf via een kompromis-

voorstel dat aan de stakers geen enkel wezenlijk voordeel opleverde? Is dat, kan men vragen, niet vreemd gezien de op de Boelwerf heersende traditie van "wilde" stakingen in het verleden?

Het antwoord luidt, dat 't niet weinig verschil uitmaakt of de vakbeweging bij het begin van een konflikt haar eigen delegees in hun hemd laat staan, dan wel of dit gebeurt na vijf maanden van strijd. Gebeurt zoiets op een moment, dat erover moet worden beslist of men strijden zal of niet, dan is de kans op een "wilde", dat wil zeggen een zelfstandige aktie van onderop, levensgroot aanwezig. Na 22 weken ligt de zaak om voor de hand liggende redenen anders. En desondanks: met een meerderheid van 62% geven begin september de stakende Boel-arbeiders te kennen, dat ze het werk niet op basis van het voorstel-De Wulf wensten te hervatten. Maar toen ontdekten de heren bureaukraten (in de departementen en in de vakbeweging) op eens, dat de wet voor een dergelijke beslissing een 2/3 meerderheid (van ruim 66,6% dus) voorschreef. Het betekende, dat de Boel-stakers niet alleen tegen Saverijs plus de vakbeweging, maar ook nog eens tegen de wet en dus tegen de overheid zouden hebben moeten strijden. Het zou bepaald niet de eerste keer zijn. Maar na 22 weken lang hun zaak aan de bonden te hebben toevertrouwd waren de Boelarbeiders op een dergelijk gevecht niet voorbereid en er ook niet meer toe in staat. Dat aangezien hun energie was opgebruikt en dat mede vanwege de (wederom onvoorziene) financiële konsekwenties.

Kan men inderdaad van het "opgebruiken van energie" spreken in een strijd waarin de arbeiders nauwelijks aktief en grotendeels passief waren? Inderdaad. Juist niets is zo energie-dodend als passiviteit. Dat, menen we, is een oude waarheid, die de jongste staking bij de scheepswerf Boel nog eens duidelijk heeft gedemonstreerd.

=====

VERANTWOORDING VAN DE VOOR "DAAD EN GEDACHTE"

BINNENGEKOMEN GELDELIJKE BIJDAGEN

(3e kwartaal 1981)

K.A. te E. f 42.--; B.B. te E. f 100.-; C.B. te A. f 21.--; C.B.H. te H. f 25.--; W.v.D. te L. f 10,15; P.R. te H. f 25,-; T. de J. te A. f 50.-; A. v.d. M. te U. f 50.-; W.M. te D. f 25,-; K.N. te B. f 20.-; K.P. te D. f 35.--; A. v. W. te B. f 25.--; N.V. te U. f 25,-; R.J.W. te A. f 30,-; E.U. te T. f 30,-. Totaal f 513,15.

Alle gevers hartelijk dank. Het geven van behoorlijke bijdragen blijft ook nu (vooral nu) nog steeds noodzaak. Alleen met uw medewerking kunnen we blijven verschijnen. Wij reken op u en danken u bij voorbaat voor uw medewerking.